

Zuzana G e l n a r o v á – Michal G e l n a r (Praha)

NĚKOLIK TOPONYM Z OKRESU ŠUMPERK VZTAHUJÍCÍCH SE K DĚJINÁM SKLÁŘSTVÍ

SEVERAL TOPONYMS IN THE ŠUMPERK DISTRICT RELATING TO THE HISTORY OF GLASSMAKING

During the historical study of glassmaking in Jeseníky mountains it is necessary not only to work with the written archival sources that rarely occur in middle ages and early modern times but also with regional local history literature and cartographic sources. There were excerpted some toponyms relating to the history of glassmaking in the district in question from these written and cartographic sources. They helped to locate some habitats of extinct glassworks. Collecting of material from these sources has confirmed the legitimacy of these exploring sources. Pottery founded on one of these deposits helped to determinate dating of activities in glassworks and moved the beginning of the glassmaking in this part of northern Moravia already to the middle of the 14th century.

Keywords

toponyms, glassmaking, glassworks, history, the Šumperk district, Jeseníky Mountains, North Moravia

Téměř v každé oblasti našeho území byly v minulosti zakládány sklářské hutě či sklárny,¹⁾ i když je dnes neuvádí či zpravidla vůbec nezná ani regionální historie. Také oblast severní Moravy a Slezska má – téměř tak jako území Čech – starou historii výroby skla, i když ji dnes regionální tiskoviny povětšinou nezmiňují. Impulsem autorů ke studiu kartografických pramenů, starých i současných regionálních textů byla původní žádost opavského historika Václava Štěpána na základě rukopisu z roku 1998 Vývoj sklářského průmyslu na panství Branná, psaného společně s archivářkou Jarmilou Štěřbovou ze Zemského archivu v Opavě, pokusit se lokalizovat některá stanoviště z jimi uvedených devíti zaniklých sklářských hutí na bývalém panství Kolštejn (Štěpán

¹⁾ Sklářská huť, starší výraz skelná huť, je provoz, ve kterém se v žáruvzdorných pánvích ve sklářských tavicích pecích taví sklovina a provádí její následné zpracovávání a tvarování za tepla. Výrobky jsou převážně polotovary k dalšímu zušlechťení, nebo výrobek konečný, zdobený hutními výzdobnými technikami, což ve středověkém Záalpi bylo jediným dekorováním. Ke sklářské huti v historických dobách patřila těžba a úpravnictví surovin, jílu a zejména sklotvorné horniny (křemen, prokřemenělé pískovce, kvarcity), získávání dřevěného popele (uhlíří, popeláři), později k výrobě tzv. salajky či flusu (nečistá potaš vyrobená z dřevěného popela) a potaše (flusaři, potašáři) v potašárnách (flusárnách).

Sklárna je sklářský závod sestávající jak ze sklářské hutě (viz výše), tak i rafinérských objektů (malárna, brusárna, rytebna, leptárna), eventuálně dalších příslušejících provozů (např. z pánevárny, rozvody plynu, vody, vzduchu, elektrické energie, truhlárny, kartonáže, autodopravy).

– Štěrbová 1999, 2000). Intenzivní terénní rekognoskace s pokusy nalézt některou ze sklářských hutí probíhala v letech 1999 až 2001.²⁾ Tou bylo vyhledáno osm nalezišť zaniklých lokalit areálů těchto hutí v časovém rozložení od vrcholného středověku do první třetiny 19. století. Souběžně probíhalo studium kartografických pramenů, regionální literatury, komunikace s kronikáři, starousedlíky a chalupáři. V následujících letech bylo studium literatury, dostupných kartografických pramenů a rekognoskace zaměřena na širší oblast Jeseníků, včetně Rychlebských hor a severního příhraničí Bruntálska. V této práci se zaměříme na prostor okresu Šumperk.

Z písemných a kartografických pramenů byla vyexcerpována různá toponyma, hydronyma a oronyma, o kterých se domníváme, že je lze vztahovat k zaniklým sklářským hutím, skláren či k činnosti spojené s výrobou skla obecně. V mnoha případech pro nedostatek písemných pramenů ve vztahu k datování činnosti sklářské hutě jsou nejdůležitějšími hmotnými prameny ty v zemi nejzachovalejší.³⁾

Uvedených toponym vztahujících se k činnosti sklářských hutí či skláren je o mnoho méně než v práci věnované Lužickým horám, přestože sledovaná oblast zabírá nepoměrně větší rozlohu (Gelnarová – Gelnar 2011). Bylo to dáno časovým sběrem podkladů pro tuto oblast, což bylo cca 30 let, zatímco severní Moravě a Slezsku byla věnována jen pětina této doby.⁴⁾ Autoři jsou si vědomi, že tato práce není a nemůže být

²⁾ Jediným autorem zabývajícím se systematicky a s maximálním využitím písemných pramenů dějinami sklářství v této oblasti republiky v současnosti je historik Václav Štěpán, sporadicky s ním archivářka Jarmila Štěrbová, oba z Opavy.

³⁾ Gelnarem jsou souhrnně nazývané sklářská technická keramika. Jsou to především zlomky sklářských pánví, pánviček a kelímků, forem i předforem (Gelnarová – Gelnar 2011, s. 56, pozn. 4) a dalších žáruvzdorných šamotových předmětů použitých při stavbě pecí, tj. tzv. ramen pracovních a dalších otvorů sklářských pecí (Gelnarová – Gelnar 2011, s. 56, pozn. 5) a pomůcek k jejich zmenšování či uzavírání. U středověkých lokalit také nedotavený sklářský kmen, tzv. frita – nezřídka charakteru různobarevné, zpravidla šedé až černé pemzy, často ulpělé na vnitřních stěnách sklářských pánví, či již utavené sklo, ale také tzv. nístějové sklo, což je sklovina vyteklá z pánví prasklých do nístěje pece a odtud do skelné jímky nebo topného kanálu, u starých pecí proto smíchaná s popelem z topeniště, též s drobnými kousky žáromateriálů z pánví, či klenby pece (též maltovina). Výjimečně jsou také nalézány zlomky skleněných výrobků či pracovní odpad z jejich tvarování, dále heterogenní skelné taveniny, žárem sklovitě slinuté maltoviny i horniny ze zdiva pecí se zesklivatěným povrchem. Heterogenní skelné taveniny, sklovitě slinuté maltoviny a horniny ze zdiva pecí se zesklivatěným povrchem se nalézají také na stanovištích zaniklých železářských a vápenných pecí. Ty jsou někdy nalézány i v jejich širším okolí, kdy byly vyváženy k vyspravování okolních cest v blízkém okolí skláren (či sypány do terénních prohlubní), u skláren z mladšího období pak i do vzdálenějšího okolí (autopsie ze severních Čech).

⁴⁾ Práce na tomto úseku byla omezena časem a možnostmi autorů, jež toto provádějí ve svém volném čase mimo své profesní aktivity. Není v jejich silách na velkou vzdálenost prostudovat značné množství starých map, archivního materiálu, kronik a staré regionální literatury.

vyčerpávající, ale má být prvním impulsem pro budoucí či nastupující badatelskou obec.

Problém však nastává, zdali vždy ztotožnit lokalizované naleziště sklářské hutě – týká se to především hutí z období od nejstaršího období do 17. století – s písemnými prameny, které jsou velmi skoupé na jakékoliv informace, týkající se uvedení stanoviště místa sklářského hutního areálu v terénu. Obdobnou problematiku nastolili nedávno severočeští archeologové F. Gabriel a L. Kursová se vztahem písemných pramenů k zaniklým středověkým objektům. Totéž se týká interpretací významů slov označujících různé stavební objekty, či jejich části (Gabriel – Kursová 2011). S podobnými problémy se setkáváme při našich bádáních.

Soupis vyexcerpovaných oronym je pro snazší orientaci uveden od severu k jihu, bez ohledu na případné zjištěné datace toho kterého naleziště bývalého areálu sklářské hutě či sklárny. Písmenem **L** značíme literaturu, ve které je zmínka či podrobnější text ke sklářské huti či sklárně. Písmenem **K** značíme kartografický pramen ať už dobový či současný.

1. katastrální území (dále jen k. ú.) **Nová Seninka** (Špiklice, německý název Spiglitz, Spieglitz), 5 km severoseverozápadně od Starého Města, dnes část obce Stříbrnice, příslušející pod Staré Město

1.1. *Hain hinter der Glasshütten an der Spiglitzer Granitz* (Štěpán – Štěřbová 1999, s. 20).

1.1.1. Zemský archiv Opava, fond „Sbírka map a plánů“, inv. č. 6.

První zmínka o této vsi na panství Kolštejn je z r. 1325. V 15. století byla pustá, opět vysazena v 16. století. Před rokem 1614, kdy je o ní první zmínka v urbáři z tohoto roku, byla pravděpodobně za podpory Hynka ml. Bruntálského z Vrba založena sklářská huť. Autoři Štěpán a Štěřbová uvádějí „Bartel Kopp ml. ze Starého Města pod Sněžníkem měl klucheninu za sklárnou na hranici s Novou Seninkou, Kašpar Primer ze Stříbrnice měl klucheninu u nové sklárny.“ Z toho autoři vyvozují, že huť měla dvě stanoviště. To je možné, neboť skláři po vytěžení dřeva kolem hutního areálu tento opustili a nový zbudovali na novém místě. Tuto domněnku však může potvrdit jen další archeologický nález. V roce 1620 v urbáři již o huti není zmínka, proto se domnívají, že před tímto datem již zanikla.

Při terénní rekonoskaci katastru obce v srpnu 1999 bylo jedním z autorů jedno ze dvou(?) stanovišť zaniklé sklářské hutě lokalizováno na okraji lesní louky severně od intravilánu obce při jednom z několika sporých levobřežních přítoků jednoho z bezejmenných potoků, posléze z opět levobřežního přítoku Zrcadlového potoka, vtékajícího nad obcí do potoka Krupá, obtékajícího východní okraj obce. Byl nalezen relikt torza některé ze sklářských pecí. To doprovodily drobné nálezy zejména zlomků tavicích pánví, amorfních tavenin, nístějového skla, čtyři drobné zlomky užitkové keramiky a dva zlomky skleněných výrobků. Jeden z nich je s optickým dekorem odpovídající širší dataci písemného pramene.

L: Hosák 1938, s. 585, 586; Štěpán – Štěrbová 1999, s. 19–20; Borkovcová – Šplíchal 1999, s. 69; Gelnar 2001, s. 65; Gelnar 2007, s. 205–213.

2. k. ú. Stříbrnice (něm. Stubenseifen), 3 km sz od Starého Města

2.1. Glaswasser, Beim Glaswasser, Glaswassergrube⁵⁾

2.1.1. Moravské zemské desky III. Kraj olomoucký, Brno 1950, s. 64; Štěpán 1982, s. 51; Gelnar 2001, s. 65; Gelnar 2007, s. 207.

2.2. Sklářský potok

2.2.1. Štěpán – Štěrbová 1999, s. 19 (Zemský archiv Opava, fond „Velkostatek Branná“, inv. č. 3, č. knihy 3, fol. 166, 302; inv. 4, č. knihy 4, passim); Gelnar 2001, s. 65; Gelnar 2007, s. 207.

K: Mapa hrabství Kladsko (Glatz), kartograf Jonáš Scultet, r. 1630, Zemský archiv Opava, Sběrka map, inv. č. 6, 7.⁶⁾

Sklářská huť ve Stříbrnici je doložena písemnými prameny poprvé k roku 1575, pravděpodobně ale byla v provozu již dříve, a to již při obnovení pusté vsi roku 1564 Václavem ze Zvole, zpustlé v 15. století. Zanikla někdy kolem roku 1610, o čtyři roky později je ještě zmínka o tzv. hutním statku.⁷⁾

Na mapě hrabství Kladsko kartografa J. Sculteta z r. 1630 je mezi Starým Městem pod Sněžníkem (*Alt Stad*) a Novou Seninkou (*Spiglitz*) u symbolu pro vesnici s kostelem (*Pagus cum templo*) toponymum *Glashutte*. Pravděpodobně jej lze přiřadit ke stříbrnické sklářské huti, která sice již v době pořízení tisku této mapy byla pravděpodobně mimo provoz, ale ve verbální tradici se povědomí o ní zachovalo.⁸⁾

Hydronymum *Glaswasser* označuje potok tekoucí z východního svahu Sušiny (1321 m n. m.), dnes bezejmenný (např. Základní mapa ČR 14-232 1 : 25 000 i 14-23-09 1 : 10 000). Nad nalezištěm sklářské lokality se vlévá zprava do Stříbrnického potoka, který se spolu s dalšími potůčky spojuje na okraji katastru s potokem Krupá.

Naleziště renesanční sklářské hutě se nalézá v jihovýchodním intravilánu obce na západním okraji pozemku penzionu Králická chata. Sběr hmotných pramenů dokládající v místě provoz sklářské hutě byl proveden autory v říjnu 1999. Nalezeny byly drobné zlomky sklářských tavicích pánví a kelímku, zlomky keramických chladicích hrnců a užitkové keramiky, drobné skelné taveniny amorfních tvarů, několik drobných zlomků skleněných výrobků.

⁵⁾ V této obci je v soukromém držení mapa regionu z doby kolem 1905 s uvedenými toponymy.

⁶⁾ Za reprodukci těchto map děkujeme PhDr. Jarmile Štěrbové ze Zemského archivu v Opavě.

⁷⁾ V urbářích z let 1620 a 1650 jsou ještě uváděny údaje o toponymech, a to o jménech pozemků u Sklářského potoka ve Stříbrnicích (Štěpán – Štěrbová 1999, s. 19).

⁸⁾ Za dešifrování špatně čitelného latinského textu děkujeme PhDr. Markétě Klosové z Filozofického ústavu AV ČR, v. v. i., Praha.

L: Březina 1930, s. 36; Hosák 1938, s. 585, 586; Hošek 1964, s. 20; Dohnal 1966, s. 30, 31; Medková 1973, s. 45; Hetteš 1974, s. 476; Štěpán 1982, s. 51 (Moravské zemské desky III., Kraj olomoucký, Brno 1950, s. 64); Štěpán – Štěrbová 1999, s. 19; Borkovcová – Šplíchal 1999, s. 64, 85; Gelnar 2001, s. 65; Gelnar 2007, s. 207.

3. k. ú. Branná (něm. Goldenstein, Kolštejn), ca 20 km severně od Šumperka

3.1. *Glasswasser*

3.1. Mapa panství Kolštejn (Branná), Thomas Widlak 1778, SOkA Šumperk, inv. č. 235; Štěpán – Štěrbová 1999, s. 18; Gelnar 2006, s. 201, 202.

3.2. *Glas Waser*

3.2.1. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, mapový list m001

3.3. *Sklářský potok*

3.3.1. Štěpán – Štěrbová 1999, s. 18; Gelnar 2007, s. 206.

K: Mapa panství Kolštejn (Branná), Thomas Widlak 1778, SOkA Šumperk, inv. č. 235.

I. vojenské (josefské) mapování, Morava, mapový list m001;

Písemné prameny při prodeji panství Kolštejn k r. 1448 zmiňují dvě sklářské hutě bez bližší lokalizace (Štěpán – Štěrbová 1999, s. 18). Autoři se domnívají, že mohly vzniknout již dříve, a to před rokem 1437.

Hmotné prameny dokládající činnost středověké sklářské hutě byly autory nalezeny v roce 2001 mimo intravilán obce na levém břehu dnes bezejmenného potoku (dříve *Glasswasser*) mezi tělesem železnice a silnicí z Branné do Ostružné. Nálezy hmotných pramenů (drobné zlomky technické keramiky – pánví a pánviček, chladicích hrnců, drobné skelné taveniny a kapičky skla, žárem slinuté horniny, zlomky užitkové keramiky), potvrdily prostor po činnosti středověkých sklářů. Vyzvednutou užitkovou keramikou, doplněnou o sběry studentky V. Šrámkové, datoval J. Bláha z katedry dějin umění Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci do časového rozmezí od 2. poloviny 14. století do 1. poloviny následujícího století (Gelnar 2001, s. 42–43; Gelnar 2006, s. 201–205; Gelnar 2007, s. 206; Šrámková 2009, s. 13).

L: Pfohl 1931, s. 158; Hosák 1938, s. 584; Hosák 1962, s. 44; Březina 1963, s. 84; Hošek 1964, s. 20; Dohnal 1966, s. 30; Štěpán – Štěrbová 1999, s. 18; Gelnar 2001, s. 42–43; Gelnar 2004, s. 61–62; Gelnar 2006, s. 201–205; Gelnar 2007, s. 205–213; Šrámková 2009, s. 13.

4. k. ú. Josefová (něm. Neu Josefstal), cca 4 km východně od Branné

4.1. *Glas= Hütte, Joseph Thal.*⁹⁾

⁹⁾ Toponyma *Huť*, *Hütte*, popřípadě se zakončením *-huť*, *-hütte* se ve značné míře vyskytují ve sledovaném prostoru tak jako v okolních okresech. Tato toponyma dokládají zpravidla těžbu rud a drahých kovů a proto je nelze spojovat se sklářskou hutí. Výjimečně se objevuje „ter-

4.1.1. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, mapový list č. m005.

K. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, mapový list č. m005.

Sklářská huť byly založena kolem roku 1732 nad pravým břehem potoku Hučava. Zanikla v roce 1790. Na jejím místě vznikla osada Neu Josefstal. Podrobně jí popsali Štěpán – Štěrbová 1999.

Naleziště hmotných pramenů, a to zlomky sklářské technické keramiky (pánví, chladicích hrnců), skelných tavenin amorfních tvarů, zejména však zlomků plochého čirého skla a keramiky autor našel r. 1999 mezi potokem a severněji položenou lesní cestou, procházející ruinami objektů zaniklé osady. Ta se nacházela západním směrem od dosud jediného stojícího objektu bývalé hájovny.

L: Březina 1930, s. 87; Hosák 1938, s. 585, 586; Hošek 1964, s. 20; Dohnal 1966, s. 30, 31; Štěpán – Štěrbová 1999, s. 23–30; Gelnar 2001, s. 66–67; Gelnar 2007, s. 210; Gelnar 2009, s. 35; Štěpán – Štěrbová 2001, s. 239.

5. k. ú. Hynčice pod Sušinou (Hynčice u Kolštýna, něm. Heinzendorf bei Goldstein), 3 km západně od Starého Města pod Sněžníkem

5.1. V hutích

5.1.1. Základní mapa ČSSR 14-23-14, 1 : 10 000 z r. 1995

K. Základní mapa ČSSR 14-23-14, 1 : 10 000 z r. 1995

Toto toponymum je na nynější mapě (14-23-14, 1 : 10 000) zaznamenáno na jihovýchodním svahu vrchu Bučina (683 m n. m.) nad pravým břehem Chrastického potoka, ležícího jihovýchodně od obce Hynčice pod Sušinou na katastru obce Chrastice. Lze-li toto toponymum vztáhnout k dosud písemným pramenem nedoložené sklářské huti, je velmi hypotetické, přestože při povodni r. 1997 byl na pozemek rekreační chalupy B. Říhy z Prahy na katastru č. 151 odněkud splaven kus skelné amorfní taveniny.¹⁰⁾ Kolem jeho pozemku protéká z východního svahu Velké Šindelové (1195 m n. m.) bezejmenný potok vlévající se pod uvedeným pozemkem do Chrastického potoka.

Krátkodobá prospekce nepřinesla dosud pozitivní výsledek.

mín“ *Gut*, což znamená větší privilegovaná usedlost. Ve spojení s *Hütten-* se pak jedná o tzv. huťmistrovský statek, ke kterému, na základě privilegia od majitelů panství, náležely různé polnosti, louky, často rybník a především také pozemek lesa, ze kterého těžil huťmistr dřevo pro výrobu skla. Někdy byl takto také nazýván jen les patřící ke sklářské huti jako tzv. hutní les (*Hüttengut*, *Glashüttengut*), který mívaly sklárny pro svou činnost od vrchnosti určený či pronajatý, jak je to doloženo písemnými prameny pro jiné sklářské hutě z o něco mladšího období (viz např. Brehm 1902, s. 225–226; Tomandl 1968, s. 8 ad.; Hošek 1970, s. 10–14; Hejdová 1971, s. 11; Urban 1975, s. 11, 12, 13; Chmelík 2001, s. 91 a d.).

¹⁰⁾ Sděleno kronikářem Starého Města pod Sněžníkem Václavem Černým dopisy z 28. 2. a 9. 4. 2000.

Hynčice pod Sušinou byly založeny v polovině 16. století pány z Vrbna, kdy se tu v r. 1557 připomíná rychta. R. 1581 uvedena jako součást panství Branná. Je hypoteticky možné, že tak jako v jiných obcích (Nová Seninka, Stříbrnice, Velké Vrbno), založených na zpustlých místech, byla i zde po novém vysazení vyzdvižena sklářská huť.

K tomuto současnému toponymu jsme dosud nenalezli historický pramen ani zmínku v jakékoliv literatuře.

6. k. ú. Sklené (něm. Glasdörfel), dříve ves Morávka, nyní Malá Morava cca 9 km od Hanušovic

6.1. *Glasshütten Dörffel*

6.1.1. Zemský archiv Opava, fond „Sbírka matrik bývalého Severomoravského kraje“, inv. č. 5727, sign. Bá III 1, fol. 605 a passim (viz Štěpán – Štěrbová 1999).

6.2. *Glasdorf*

6.2.1. Katastrální mapa, 30. léta 19. století (repro Merta 1994, s. 47); Štěrbová 1994, s. 51; Borkovcová – Šplíchal 1999, s. 85.

6.3. *Glasdorfl; Glasdörfel; Glasdörfel*

6.3.1. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, mapový list m004. II. vojenské mapování Františkovo, Morava, mapový list č. 03; Březina 1930, s. 88; Hosák 1938, s. 586; Borkovcová – Šplíchal 1999, s. 40; Štěpán 2001, s. 13, pozn. 24.

6.4. *Glasldorf*

6.4.1. Mapa – J. Ch. Müller, Circuli Olumucensis pars Borealis, Nürnberg mezi 1720 a 1750(?).

6.5. *Skelná Huť*

6.5.1. Hosák 1938, s. 585, 586.

6.6. *Sklené; Sklené u Malé Moravy*

6.6.1. J. Ch. Müller, Circuli Olumucensis pars Borealis, Nürnberg mezi 1720 a 1750(?). III. vojenské mapování, 1 : 75 000, mapový list 3958. Březina 1930, s. 88, 89; Hosák 1938, s. 586; Štěpán – Štěrbová 1999, s. 23; Borkovcová – Šplíchal 1999, s. 22, 40, 64, 66, 85.

K. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 28 800, mapový list m004.

II. vojenské mapování Františkovo, Morava, 1 : 28 800, mapový list č. 03.

III. vojenské mapování, 1 : 75 000, mapový list 3958.

J. Ch. Müller, Circuli Olumucensis pars Borealis, Nürnberg mezi 1720 a 1750(?), <http://mapy.mzk.cz/mzk03/000/906/949>.

Sklářská huť prvně písemně zmiňována k roku 1582; patřila k Malé Moravě (dříve Morávka). Založil ji člen významného široce rozvětveného sklářského rodu Schürerů původem ze Saska, huťmistr Jiří Schürer. Privilegium na huť obdržel r. 1610. K jejím dějinám je dostatek písemných pramenů zpracovaných zejména historikem Václavem Štěpánem (Štěpán – Štěrbová 1999). Roku 1689 po zrušení provozu sklářské hutě byla založena ves.

Stanoviště sklářsko-hutního areálu, které je v obci známo, leží severně od bývalé kaple (odsvěcené a upravené na trvalé bydlení). Zde a v jejím okolí se nalézají hmotné prameny po činnosti sklárny.

L: Hosák 1938, s. 585–586; Nekuda 1961, s. 81; Březina 1963, s. 115, 294; Dohnal 1966, s. 30; Hosák 1938, s. 585; Hošek 1970, s. 11; Nekuda 1978, s. 181; Štěpán 1982, s. 51; Štěřbová 1994, s. 55; Štěpán – Štěřbová 1999, s. 20–23; Borkovcová – Šplíchal 1999, s. 8, 24, 40, 66, 67, 85; Štěpán 2001, s. 3–14.

7. k. ú. Sklená (něm. Glasdorf), Pusté Žibřidovice (Wüste Seibersdorf), cca 6,5 km jižně od Branné

7.1. Glasdorfl

7.1.1. I. vojenské mapování, Morava, mapový list m016.

7.2. Glasdorf; (Glasdf.)

7.2.1. II. vojenské mapování Františkovo, Morava, mapový list 0-3-IV; Březina 1930, s. 106–107; Merta 1994, s. 45; Štěřbová 1994, s. 51.

7.3. Glasendorf; Glassendorf, Glasdörfl, Glassdörfl

7.3.1. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 28 800, mapový list 4; II. vojenské mapování, Morava, mapový list m016; Müllerova mapa Čech, r. 1722; J. Ch. Müller, Circuli Olumucensis pars Borealis, Nürnberg mezi 1720 a 1750(?); Hosák 1938, s. 586; Štěřbová 1994, s. 54.

7.4. Sklenná u Nových Losin

7.4.1. Štěpán 1982, s. 52, pozn. 6¹¹⁾

7.5. Sklená u Pustých Žibřidovic

7.5.1. Štěřbová 1994, s. 51.

7.6. Sklená; Sklená (Glasdf.)

7.6.1. III. vojenské mapování, mapový list 3958; Březina 1930, s. 106–107; Štěřbová 1994, s. 51; Štěpán – Štěřbová 2001, s. 234, 236.

7.7. Sklené

7.7.1. Tereziánský katastr moravský, s. 264; Statistický lexikon obcí republiky Československé 1955, s. 277; Merta 1994, s. 45; Himmelová 1994, s. 50; Základní mapa ČR 14–243, 1 : 25 000 z r. 1998 (takto pojmenován západní svah vrchu Ucháč – 1009 m n. m.).

7.8. Stará sklárna

7.8.1. Štěpán – Štěřbová 2001, s. 235.

7.9. Sklenská dolina

¹¹⁾ Cituje a opravuje J. Neumanna z Historische topographische ... Herrschaft Gross Ullersdorf in Markgraffthum Mähren nedat. (cca 1804). SOkA Šumperk, fond „AO Rapotín“.

7.9.1. Základní mapa ČSSR 14-24-16, 1 : 10 000 z r. 1987; Merta 1994, s. 45; Mapa Hrubý Jeseník, č. 55, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1992, aktualizovaný dotisk 1996; Základní mapa ČR 14-243, 1 : 25 000 z r. 1998.

7.10. *Glas B.*

7.10.1. II. vojenské mapování Františkovo, Morava, 1 : 28 800, mapový list 0-3-IV

7.11. *Sklený vrch* (828 m)

7.11.1. Merta 1994, s. 45.

7.12. *Sklenský vrch 866*

7.12.1. Základní mapa ČSSR 14-24-16, 1 : 10 000 z r. 1987; Základní mapa ČR 14-243, 1 : 25 000 z r. 1998; Mapa Králický Sněžník, č. 53, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998; Mapa Hrubý Jeseník, č. 55, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1992, aktualizovaný dotisk 1996; Štěpán – Štěřbová 2001, s. 236.

7.13. *Glasswasser; Glasbachl*

7.13.1. II. vojenské mapování Františkovo, Morava, mapový list 0-3-IV; Štěřbová 1994, s. 54.

7.14. *Sklená voda*

7.14.1. Základní mapa ČSSR 14-24-16, 1 : 10 000 z r. 1987; Základní mapa ČR 14-243, 1 : 25 000 z r. 1998; Merta 1994, s. 45; Mapa Hrubý Jeseník, č. 55, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1992, aktualizovaný dotisk 1996; Štěpán – Štěřbová 2001, s. 234; Autoatlas Česká republika, 1 : 100 000, 2010.

7.15. *Sklenský potok*

7.15.1. Merta 1994, s. 4.

K. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 28 800, mapový list m004; II. vojenské mapování Františkovo, Morava, mapový list 0-3-IV; III. vojenské mapování, 1 : 75 000, mapový list 3958; J. Ch. Müller, Circuli Olumucensis pars Borealis, Nürnberg mezi 1720 a 1750(?); Základní mapa ČSSR 14-24-16, 1 : 10 000 z r. 1987; Základní mapa ČR 14-243, 1 : 25 000 z r. 1998; Mapa Hrubý Jeseník, č. 55, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1992, aktualizovaný dotisk 1996.

Sklárna byla založena na katastru obce Pustých Žibřidovic kolem r. 1577 na panství Velké Losiny a zanikla pravděpodobně na přelomu 80. a 90. let 16. století. Na jejím místě vznikla kolem r. 1622 ves Sklená. Ve staré literatuře bývá také uváděna jako sklárna Sklenná u Nových Losin. V roce 1992 zde provedlo Technické muzeum v Brně archeologické sondy (Merta 1994, s. 45 ad.). Závěry dosud detailně nepublikovány.

L: Neumann 1804, s. 77; Wolny 1839, s. 829; Pfohl 1931, s. 158; Březina 1930, s. 89–90; Březina 1932, s. 199, 381–382; Hetteš 1961 nestr.; Hosák 1962, s. 43; Hošek 1964, s. 20; Dohnal 1966, s. 30; Hosák 1967, s. 282–283; Hetteš 1974, s. 476; Turek 1974, s. 695; Hosák – Šrámek 1980, s. 446; Merta 1994, s. 45–49; Himmelová 1994,

s. 50; Štěrbová 1994, s. 51–56 (zde uvedeny prameny a literatura); Štěpán 2001, s. 234, 235; Štěpán 2002, s. 4.

8. k. ú. Hrabenov (něm. Rabenau), Ruda nad Moravou (něm. Eisenberg an der March), cca 2 km sv od Rudy nad Moravou, ca 7,5 km sz od Šumperku

8.1. Sklenný vrch 608

8.1.1. Mapa Hrubý Jeseník, č. 55, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1992, aktualizovaný dotisk 1996; Mapa Králický Sněžník, č. 53, Klub českých turistů, 1. vydání 1994, dotisk 1998.

8.2. Klapusch B.

8.2.1. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 28 800, mapový list 7

8.3. les Klapuše – Sklený vrch (608 m n. m.)

8.3.1. cs.wikipedia.org/wiki/Hrabenov/, 25. 5. 2012

K. Mapa Hrubý Jeseník, č. 55, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1992, aktualizovaný dotisk 1996; Mapa Králický Sněžník, č. 53, Klub českých turistů, 1. vydání 1994, dotisk 1998.

K tomuto toponymu není dosud známá literatura, která by název vrchu objasnila. Vzhledem k tomu, že jsou sporadicky ve starší literatuře stručné zmínky o sklářské huti uváděné k r. 1620 (Grolich 2000), lze jej hypoteticky vztáhnout k některé této písemné informaci. Lze tak předpokládat, že na jeho úpatí kdysi byla činná sklářská huť.

L: Grolich 2000, s. 67 („...1620 sklárna...“); cs.wikipedia.org/wiki/Hrabenov/.

9. k. ú. Andělské Žleby (Engelsthal), Kouty nad Desnou (něm. Winkelsdorf); sklářská osada stála na pravém břehu Hučivé Desné cca 1,8 km severně od Kout nad Desnou

9.1. Verfallene Glas Hütte

9.1.1. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 28 800, mapový list č. 5.

K. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 28 800, mapový list č. 5.

Sklářskou huť na břehu Hučivé Desné mezi Vřesovou studánkou a Kouty nad Desnou založil v r. 1769 K. Seewald. V r. 1776 byla správou panství Velké Losiny na sklářskou huť uvalena nucená správa. O rok později ukončila svou krátkou činnost. Panství provoz hutě obnovilo v r. 1783 a v její činnosti pokračovalo do r. 1797, kdy bylo její nové stanoviště přesunuto do Kout nad Desnou – Annína.

První ohledání terénu se sběry hmotných pramenů provedl v r. 1976 J. Libštejnský z rapotínské sklárny, závodu k. p. Sklo Union – Osvětlovací sklo ve Valašském Meziříčí (Libštejnský 1977, s. 54; Spurný 1982, s. 84, 87). Poslední rekognoskaci provedli v r. 2000 autoři (Gelnar 2009).

L: Březina 1930, s. 96; Hetteš 1961, nestr.; Dohnal 1966, s. 31; Libštejnský 1977, s. 53–54; Libštejnský 1979, s. 322–325; Spurný 1982, s. 83–87; Štěpán – Štěrbová 2001, s. 236–243; Gelnar 2009, s. 35–38.

10. k. ú. Rapotín (něm. Reitendorf), místní část Terezín (Theresienthal)**10.1. Glashütte****10.1.1.** II. vojenské mapování, 1 : 28 800, Morava, list č. 0-4-IV.**10.2. Glas-Schleif M****10.2.1.** II. vojenské mapování, 1 : 28 800, Morava, list č. 0-4-IV.**10.3. sklárna****10.3.1.** III. vojenské mapování, 1 : 75 000, Morava, list č. 3958.**10.4. U Hutí****10.4.1.** Současný název ulice při sklárně v místní části Terezín.**10.5. Sklenná u Nových Losin****10.5.1.** Štěpán 1982, s. 52, pozn. 6.¹²⁾**K.** II. vojenské mapování, Morava, list č. 0-4-IV; III. vojenské mapování, Morava, list č. 3958.

Sklářská huť vystavěna panstvím Velké Losiny v Rapotíně r. 1830 po zrušení vrchnostenské hutě v Anníně. V literatuře proto někdy bývá uváděná jako sklárna losinská, neboť takto byla zpočátku nazývaná. V r. 1845 byla pronajata J. Schrenkovi z Vrbna pod Pradědem na dobu 10 let. Od roku 1857 byl nájemcem vídeňský obchodník sklem J. Schreiber. Schreiberové po požárech rozšířenou a modernizovanou sklárnu r. 1880 od losinské vrchnosti odkoupili. Po II. světové válce byla sklárna znárodněna. V r. 1949 byl zřízen n. p. Rapotínské sklárny, od r. 1958 patřila sklárna jako závod 03 pod k. p. Sklo Union Valašské Meziříčí. V r. 1992 byl rapotínský podnik privatizován a během devadesátých let se zde vystřídalo několik majitelů. Začátkem tohoto století měla sklárna nového vlastníka a byla uváděna názvem RapoSklo, spol. s r. o. V roce 2010 byl na firmu vyhlášen konkurs. Tímto sklárna ukončila svou činnost.

Někdy po roce 1949 byla brusírna skla z Koutů (vazba na huť v Anníně) přemístěna do zámeckého parku ve Velkých Losinách (viz 10.2.).

L: Dohnal 1966, s. 31; Libštejnský 1979, s. 322–325; Štěpán – Štěrbová 2001, s. 262–269 (tam uvedeny prameny a dosavadní literatura).

11. k. ú. Hraběšice (něm. Rabenseifen), cca 7 km v od Šumperku**11.1. Glasberg 679****11.1.1.** III. vojenské mapování, Morava, 1 : 75 000, mapový list 4058; Březina 1930, s. 23.

¹²⁾ Cituje a opravuje J. Neumanna z Historische topographische ... Herrschaft Gross Ullersdorf in Markgrafthum Mähren z r. 1804. SOkA Šumperk, fond „AO Rapotín“. Neumann jí omylem takto jmenuje, včetně uvedení nesprávné datace založení.

11.2. *Huthwalde alter Grund*

11.2.1. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 75 000, mapový list 8.

11.3. *Sklený vrch* (696 m n. m.); cca 2,5 km východně od Hraběšic a 2 km jihovýchodně od Rudoltic.

11.3.1. V r. 2000 toto jméno autorům osobně sdělil starý hajný ze Sobotína s odkazem na staré lesnické mapy v jeho vlastnictví.

K. I. vojenské (josefské) mapování, Morava, 1 : 75 000, mapový list 8; III. vojenské mapování, Morava, 1 : 75 000, mapový list 4058.

K této domnělé sklářské huti dosud neznáme žádné písemné prameny. Odkud čerpal Březina informaci o sklárně, netušíme. Přesto se domníváme, že kdysi někde v širším okolí této obce byla činná sklářská huť; krátkodobá prospekce v r. 2000 byla negativní.¹³⁾

L: Březina 1930, s. 23.

Závěr

Přestože bylo v dnešním okrese Šumperk a jeho přilehlém okolí v minulosti v provozu mnoho sklářských hutí, ne ke každé či k činnostem s nimi spojeným jsou doložena toponyma. Nelze vyexcerpovat všechny písemné a zejména kartografické prameny, z nichž mnohé jsou dosud ukryty v nezpracovaných archivních fondech. Tato práce je prvním pokusem zmapovat oblast okresu Šumperk k jeho několik staletí dlouhému fenoménu, o kterém se obecně mnoho neví.

Následné další rešerše starých kartografických děl a písemných pramenů jakékoliv povahy jistě v budoucnu rozšíří tento náš první pokus věnovat se této problematice, zprvu vyvolaný požadavkem zmapovat dějiny sklářství v této ještě stále málo probádané části našeho území. Nejvíce se tomuto tématu věnuje opavský historik Václav Štěpán, často spolupracující a publikující s Jarmilou Štěrbovou z opavského zemského archivu.

Prameny a literatura

M. Borkovcová – V. Šplíchal, *Z historie sklářství na pomezí Čech a Moravy*, Lanškroun 1999.

E. Brehm, *Vergehen – Entstehen*. In: A. Paudler – J. Münzberger (eds.), *Mittheilungen Nordböhmischem Excursions-Club 25*, Česká Lípa 1902, s. 225–226.

J. Březina, *Politický okres Šumperský. Vlastivědná studie*, Šumperk 1930.

¹³⁾ Vzhledem k tomu, že není dosud jasné, který vrch je tímto oronymem nazýván, je prospekce obtížná a zdlouhavá.

- J. Cikryt, K výročí závodu Rapotín, státního podniku Osvětlovací sklo Valašské Meziříčí, *Sklář a keramik* 9, 39, 1989, s. 275–276.
- M. Dohnal, Z dějin severomoravského sklářství. In: F. Spurný (ed.), *Severní Morava sv. 14. Vlastivědný sborník*, Šumperk 1966, s. 30–32.
- F. Gabriel – L. Kursová, Informace historických pramenů o středověkých sídlech a problémy s jejich interpretací, *Časopis Společnosti přátel starožitností* 3, 2011, s. 132–139.
- M. Gelnar, Rekognoskace terénu v Jeseníkách ve vztahu k zaniklým sklářským hutím. In: O. Merta (ed.), *Archeologia technica* 12, *Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami*, Brno 2001, s. 64–67 (2001a).
- M. Gelnar, Zaniklá sklářská huť na katastrálním území obce Branné. In: M. Melzer (ed.), *Severní Morava sv. 82, Vlastivědný sborník*, Šumperk 2001, s. 42–44 (2001b).
- M. Gelnar, Lokalizace stanoviště zaniklé středověké sklářské hutě na Šumpersku. In: P. Stöhrová (ed.), *Archeologia technica* 15, *Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami*, Brno 2004, s. 61–62.
- M. Gelnar, Lokalizace stanoviště zaniklé středověké sklářské hutě na katastru obce Branná na Šumperku, *Muzejní a vlastivědná práce / Časopis Společnosti přátel starožitností* 3–4, 44/114, 2006, s. 201–205.
- M. Gelnar, Lokalizování zaniklých sklářských hutí na Šumperku metodou povrchového průzkumu, *Muzejní a vlastivědná práce / Časopis Společnosti přátel starožitností*, 3–4, 45/115, 2007, s. 205–213.
- M. Gelnar, Hmotné prameny ze zaniklé sklářské hutě nad Andělskými Žleby na bývalém velkolosinském panství. In: M. Berková (ed.), *Severní Morava sv. 95, Vlastivědný sborník*, 53, Šumperk 2009, s. 35–38.
- Z. Gelnarová – M. Gelnar, Toponyma, hydronyma a oronyma v Lužických horách a jejich okolí ve vztahu k dějinám sklářství, *Acta onomastica* 52, 2011, s. 55–82.
- V. Grolich, Toponymie těžby železných rud na Moravě a ve Slezsku. In: Z. Rasl (ed.), *Z dějin hutnictví* 29, Praha 2000, s. 64–69.
- D. Hejdová, Sklářská huť v Rejdicích, I. část – dějiny. In: A. Langhamer (ed.), *Ars vitraria* 3, Jablonec nad Nisou 1971, s. 6–15.
- K. Hetteš, O sklářství na Moravě a ve Slezsku. In: K. Hetteš (ed.), *Sto let Karoliny huti 1861–1961. Katalog výstavy, nestránkováno*, Karolinka u Vsetína 1961.
- K. Hetteš, Sklářství, kapitola 10. In: L. Nový a kol., *Dějiny techniky v Československu do konce 18. století*, Praha 1974.
- Z. Himmelová, Nálezy skel z výzkumu ve Sklené. In: Z. Stejskalová (ed.), *Archeologia technica* 9, *Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami*, Brno 1994, s. 50.
- L. Hosák, *Historický místopis země Moravskoslezské*, Brno 1938.

- L. Hosák, K počátkům dějin Šumperska. In: F. Spurný (ed.), Severní Morava sv. 8, Vlastivědný sborník, Šumperk 1962, s. 38–47.
- L. Hosák – R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I., A–L, Praha 1970.
- L. Hosák – R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku II., M–Ž, Praha 1980.
- E. Hošek, Průmyslové podnikání na kolštejnském panství v 17. a 18. stol. In: F. Spurný (ed.), Severní Morava sv. 10, Vlastivědný sborník, Šumperk 1964, s. 20–23.
- E. Hošek, K vývoji bývalé zemské hranice mezi Čechami a Moravou v okolí Králického Sněžníku. In: F. Spurný (ed.), Severní Morava sv. 14, Vlastivědný sborník, Šumperk 1966, s. 27–28.
- E. Hošek, Příspěvek k dějinám sklářského statku Mlýnice. In: F. Spurný (ed.), Severní Morava sv. 19, Vlastivědný sborník, Šumperk 1970, s. 9–15.
- O. Chmelík, Friedrichovská sklárna v Horní Chříbské ve světle vartenberských privilegií z let 1504, 1560 a 1612. In: D. Brokešová (ed.), Porta Bohemica, Sborník historických prací 1, Litoměřice 2001, s. 83–101.
- kol., 160 let sklářské tradice v Rapotíně 1829–1989, Rapotín 1989.
- kol., Gurschdorf. Geschichte eines deutschen Dorfes im Altvaterland, Wien – Kornwestheim – Erlangen-Büchenbach 1969.
- J. Libštejnský, První sklárna na losinském panství Žerotínů. In: J. Filip (ed.), Severní Morava sv. 34, Šumperk 1977, s. 53–54.
- J. Libštejnský, Z historie rapotínských skláren, Sklář a keramik 11, 29, 1979, s. 322–325.
- F. Mareš, České sklo, Praha 1893.
- J. Medková, Z nejstarších archivních zpráv o moravském sklářství. In: K. Černý (ed.), Příspěvky k dějinám skla a keramiky 2, Praha 1973, s. 45–52.
- J. Merta, Zaniklá sklárna ve Sklené (kat. úz. Pusté Žibřidovice, okres Šumperk) In: Z. Stejskalová (ed.), Archeologia technica 9, Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, Brno 1994, s. 45–49.
- J. Neumann, Historische topographische Beschreibung der Hochfürstlichen Karl von und zu lichtensteinischen Herrschaft Gross Ullersdorf in Markgrathum Mähren, nedat. (cca 1804).
- J. Ch. Müller, Circuli Olumucensis pars Borealis, Nürnberg mezi 1720 a 1750(?).
<http://mapy.mzk.cz/mzk03/000/906/949/2619267526/>.
- P. Nisler, Drobná středověká opevnění u Štítů. In: M. Melzer (ed.), Severní Morava sv. 81, Vlastivědný sborník, Šumperk 2001, s. 15–25.
- E. Pfohl, Orientierung-Lexikon, Reichenberg 1931.
- F. Spurný, K historii severomoravské sklářské výroby počátkem 19. století. In: L. Škorpík (ed.), Ars vitraria 7, Jablonec nad Nisou 1982, s. 83–87.
- V. Šrámková, Současný stav poznání středověkého a raně novověkého sklářství na severní Moravě, bakalářská diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, katedra dějin umění, Olomouc 2008 (strojopis).

- V. Štěpán, Sklářny na panství Janovice. In: M. Melzer (ed.), Severní Morava sv. 43, Vlastivědný sborník, Šumperk 1982, s. 50–52.
- V. Štěpán, Sklářna v Bílé Vodě u Štítů. In: M. Melzer (ed.), Severní Morava sv. 81, Vlastivědný sborník, Šumperk 2001, s. 3–14.
- V. Štěpán, Dějiny sklářství na panství Hukvaldy, Těšínsko 3, 45, 2002, s. 1–14.
- V. Štěpán, K historii sklářství na Jesenicku, Javornicku a Zlatohorsku. In: K. Growka (ed.), VI. svatováclavské česko-polsko-německé setkání, sborník, Jeseník 2006, s. 44–61
- V. Štěpán – J. Štěrbová, Vývoj sklářského průmyslu na panství Branná. In: M. Melzer (ed.), Severní Morava sv. 78, 79, Vlastivědný sborník, Šumperk 1999, 2000, s. 17–30, 17–30.
- V. Štěpán – J. Štěrbová, Sklářství na panství Velké Losiny, Časopis Slezského zemského muzea, série B, 50, 2001, s. 234–275.
- V. Štěpán – J. Štěrbová, Historie skláren na Jesenicku v Ramzové a Dolní Lipové. In: K. Growka (ed.), Jeseník 9, Vlastivědný sborník, Jeseník 2008, s. 10–41.
- J. Štěrbová, Z historie středověké sklárny a obce Sklená u Pustých Žibřidovic. In: Z. Stejskalová (ed.), Archeologia technica 9, Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, Brno 1994, s. 51–56.
- M. Tomandl, Význam dřeva pro sklářské hutě v Jizerských horách. In: A. Langhamer (ed.), Ars vitraria 2, Jablonec nad Nisou 1968, s. 6–33.
- S. Urban, Privilegium syřišťovské hutě v Jizerských horách, Sklář a keramik 1, 25, 1975, s. 11–13.
- R. Zuber, Osídlení Jesenicka do počátku 15. století, Opava 1972.
- R. Zuber, Kolonizace Jesenicka v 16. století. In: F. Spurný (ed.), Severní Morava sv. 10, Vlastivědný sborník, Šumperk 1964, s. 24–26.
- Mapa hrabství Kladsko (Glatz), kartograf Jonáš Scultet, r. 1630. Zemský archiv Opava. Sběrka map, inv. č. 6, 7;
- I. vojenské (josefské) mapování, 1 : 28 800,
http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=850&lang=cs&z_width=950&z_newwin=0&map_root=1vm
- II. vojenské mapování Františkovo, 1 : 28 800,
http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?z_height=850&lang=cs&z_width=950&z_newwin=0&map_root=2vm&map_region=mo.
- III. vojenské mapování, 1 : 75 000,
http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?z_height=850&lang=cs&z_width=950&z_newwin=0&map_root=3vm&map_region=75.
- J. Ch. Müller, Circuli Olumucensis pars Borealis, Norimberk mezi 1720 a 1750(?),
<http://mapy.mzk.cz/mzk03/000/906/949>.
- T. Widlak, Mapa panství Branná (Kolštejn), 1778, Státní okresní archiv Šumperk, inv. č. 235.

- Autoatlas Česká republika, 1 : 100 000, Ředitelství silnic a dálnic ČR, Praha 2010.
- Mapa Králický Sněžník, č. 53, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998, Klub českých turistů Praha.
- Mapa Hrubý Jeseník, č. 55, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1992, aktualizovaný dotisk 1996, Klub českých turistů Praha.
- Základní mapa ČR 14-232, 1 : 25 000, r. 1998, 2. vydání, upravené, Katastrální úřad v Opavě.
- Základní mapa ČR 14-243, 1 : 25 000, r. 1998, 2. vydání, upravené, Katastrální úřad v Opavě.
- Základní mapa ČR 14-23-09, 1 : 10 000, r. 1995, 2. vydání, upravené, Katastrální úřad v Opavě.
- Základní mapa ČR 14-23-14, 1 : 10 000, r. 1995, 2. vydání, upravené, Katastrální úřad v Opavě.
- Základní mapa ČSSR 14-24-16, 1 : 10 000, r. 1987, 1. vydání, Katastrální úřad v Opavě.

*Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra německého jazyka (FMV)
Nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3
Gelnar@vse.cz
GelnarMichal@seznam.cz*